

HYVIL

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 56_2026 vp)

Hallintovaliokunta 2.6.2026

Arja Pesonen, ekonomisti

Hallituksen esityksen tavoite

Esityksen tavoitteena on kehittää hyvinvointialueiden rahoitusmallia hallitusohjelman mukaisesti. Lisäksi esityksellä toteutetaan valtiontalouden säästötoimenpiteitä.

Esityksen sisältö voidaan jaotella seuraavasti:

- muutokset, joilla on vaikutusta hyvinvointialueiden rahoitukseen koko maan tasolla
- muutokset, joilla on vaikutusta rahoituksen jakautumiseen aluetasolla
- laskenta-aineistoihin ja rahoitusta koskevaan päätöksentekoon liittyvät muutokset

Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen koko maan tasolla

- Voimassa olevan lain mukaan tarkistettavaksi esitetään palvelutarpeen kasvua koskevat arviot vuosille 2027 – 2030. Kyseessä on teknisluonteinen muutos.
- Lisäksi ehdotetaan valtiontalouden säästötoimenpiteitä, jotka leikkaavat rahoitusta
 - Palvelutarpeen arvioidusta kasvusta otettaisiin jatkossa huomioon 60 % nykyisen 80% sijaan ja määräaikaisesta 0,2 %-yksikön korotuksesta (voimassa 2023-2029) luovuttaisiin vuodesta 2028 alkaen. Muutos kumuloituu ajassa ja riskinä on rahoitusvajeen kasvaminen.
 - Siirtymätasausten porrastuksia muutettaisiin ja siirrettäisiin valtion maksuosuus siirtymälisistä hyvinvointialueiden katettavaksi.
- Hyvil pitää valtiontalouden säästötoimenpiteitä sinänsä ymmärrettävinä mutta niiden ajoitus on hyvinvointialueiden jo valmiiksi eriytyneessä talouden tilanteessa vaikea toteuttaa samaan aikaan alijäämien kattamisen ja palvelujärjestelmän uudistamisen kanssa. Rahoitusjärjestelmän ominaisuuksien (mm. jälkikäteistarkistus) vuoksi ajoittuu päällekkäisiä rahoitusta vähentäviä tekijöitä.
- Tehtäviä ja velvoitteita tulisi tarkastella rahoitusta leikattaessa eikä rahoituksen kannustavuus tulisi perustua vain lähinnä niukkuuteen.

Hyvinvointialueiden rahoituksen kohdentaminen alueille

- Tarvemallia koskevassa esityksessä on painotettu hyvinvointialueiden laajan näkemyksen mukaisesti vähäisiä muutoksia ennen tietopohjan parantumista ja vakiintumista. Merkittävin muutos on aineistopohjan rajaus koskemaan niitä palveluja, jotka aiheuttavat kustannuksia hyvinvointialueille, mikä aineiston käyttötarkoitus huomioiden on perusteltua. Rahoitusmallin kehittämiseksi tulisi hankkia lisätietoa väestömuutosten vaikutuksista alueiden väestön palvelutarpeisiin ja kustannuksiin.
- Saaristoisuuskerroin ja saaristoisen hyvinvointialueen määritelmä ovat perusteltuja. Esityksessä ei kuitenkaan ole perusteltu, miksi pisteraja saaristoiseksi hyvinvointialueeksi on asetettu nimenomaisesti vähintään 70 pisteeseen. Saaristoisuuspisteystystä ja luetteloa saaristoista hyvinvointialueista tulisi tarkastella vastaavalla syklillä rahoituslain muiden tekijöiden vähimmäistarkistusvälien kanssa (vähintään kolmen tai neljän vuoden välein) eikä säätää sille muita pitempää ajantasaisuuden tarkistusväliä (viiden vuoden välein).
- Siirtymätasausjärjestelmä säilyy merkittävässä asemassa ehdotettujenkin muutosten jälkeen, mikä hankaloittaa järjestelmän edelleen kehittämistä. Esityksessä on painotettu maltillisia aluekohtaisia muutoksia.
- Rahoituksen vähimmäistaso on toistaiseksi perusteltu, kun järjestelmä ei kaikilta osin toimi tarkoitetulla tavalla. Pidämme kuitenkin vakavana ongelmana aluekohtaisen rahoituksen epävakautta ja järjestelmästä johtuvia, erillisiä tasapainotustarpeita. Alueiden tulee pystyä luottamaan rahoituksen perusteisiin.
- Rahoitusjärjestelmän kehittämistä tulee jatkaa suurella prioriteetilla, jotta se toimisi tarkoitetulla tavalla hyvinvointialueiden vaihtelevissa ja erilaisissa tilanteissa.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitosta ja valtiovarainministeriötä koskevat muutokset

- THL:lle säädettäisiin oikeudet ja velvollisuudet varmistaa laskenta-aineiston laatua ja mahdollisuus korjata tiedoissa olevia selviä virheitä.
- Pidämme rahoituksen oikeudenmukaisen kohdentumisen kannalta keskeisenä, että laskenta-aineisto on riittävän laadukas ja **alueiden kesken vertailukelpoinen**. Muutos on erittäin kannatettava. Ehdotamme myös, että tarvekertoimien laskenta-aineiston yhteydessä tulisi jatkossa julkaista myös laaturaportti aineiston validoinnista.
- Valtiovarainministeriölle ehdotetaan lisättäväksi oikeus korjata laskuvirheen tai rekisteritiedoissa olevan virheen vuoksi hyvinvointialueiden rahoitusta, mikäli kyse olisi merkittävästä virheestä. Merkittävää virhettä on kuvattu säännöskohtaisissa perusteluissa mutta se voi silti muodostua tulkinnanvaraiseksi.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET